

Deák Ferenc István

Ajánló

Büntető eljárásjog. Szerk. Tóth Mihály. 2., átdolgozott, hatályosított kiadás. Budapest. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2006. 570 oldal. 7350 Ft.

A magyar büntetőjog napjainkban a reformok és a kompromisszumok megkötésének hosszú útját járja. A régi büntető eljárási törvény (az 1973. évi I. törvény) több mint negyed századig volt hatályban. A kilencvenes évek közepén kezdték meg az új büntető eljárási törvény előkészületeit, a jogszabály azonban – sok kitérő és szakmai vita után – csak 2003. júliusában lépett hatályba. Ezzel egy időben jelent meg a HVG-ORAC Kiadónál a Büntető eljárásjog tankönyv első kiadása.

A törvény 2006 elején elfogadott új, több száz szakaszos Novellája több új jogintézményt vezetett be. (Például korlátozott mértékben lehetővé teszi a kétfokú perorvoslatot, meghonosítja a „távoltartást”, amely új, a családon belüli erőszak visszaszorítására is alkalmassá válható kényszerintézkedés, megteremt a mediáció alapjait.) Ugyanakkor számos új, pontosító, kiegészítő intézkedés igyekszik segíteni a büntetőeljárás hatékonyabb, gyorsabb lefolytatását.

A korábbi kiadás szerzői, neves szakemberek – Bánáti János, Belovics Ervin, Csák Zsolt, Sinku Pál, Tóth Mihály és Varga Zoltán – ezúttal is arra vállalkoztak, hogy az új Novella hatályba lépését követően átdolgozzák és kiegészítsék a korábbi tankönyvet. A szerzők továbbra is arra törekedtek, hogy jól áttekinthető, a törvény értelmezését, el-sajátítását segítő könyvet írjanak, amelyet az egyetemi hallgatókon kívül haszonnal olvashatnak a büntető igazságszolgáltatás valamennyi területén dolgozó szakemberek is.

1956 szilánkjai. Tudományos konferencia. 2006. november 15. Szerk. Molnár Katalin. Budapest. RTF Büntetés-végrehajtási Tanszék, Társadalomtudományi Tanszék. 2007. 106 oldal. Ár nélkül.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója szerte az országban „megmozgatta” a különböző társadalomtudományokkal foglalkozó intézményeket, kutatókat, oktatókat – írja Ruzsonyi Péter és Valcsicsák Imre a kötet előszavában. Az RTF Büntetés-végrehajtási, valamint Társadalomtudományi Tanszéke szinte természetesen tekintette egy közös tudományos konferencia szervezését az ünnepélyes alkalomból. A rendezvény fővédnöki szerepét Kondorosi Ferenc, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium államtitkára vállalta fel.

A konferencia címe – az előszó szerzői szerint – egyfelől azt fejezi ki, hogy a szervezők nem törekedtek az 1956-os események valamennyi fontos területének és tanulságának bemutatására, másfelől pedig azt, hogy a tanácskozás előadói megpróbálták vizsgált témájukon keresztül a forradalom „lényegét” is felidézni.

Örvendetes, hogy szervezők a tanácskozáson elhangzott ígéretüket –, hogy a konferencia anyagát külön kiadvány formájában kívánják megjelenteni – meg tudták

valósítani. A kötetet Molnár Katalin, az RTF Társadalomtudományi Tanszék munkatársa szerkesztette.

Miután a Börtönügyi Szemle 2006. évi 4. számában egy rövid tartalmi összefoglaló jelent meg a konferencián elhangzott előadásokról, így azokra külön nem térünk ki. E helyütt is ki kell azonban emelnünk a kötetből Tari Ferenc „Nagy Imre és mártírtársai újratemetése”, valamint Lőrincz József „A sztálini büntetőpolitika és konzekvenciái a hazai büntető igazságszolgáltatásban” című tanulmányát. (Ez utóbbit a folyóirat legutóbbi száma közölte.)

Jogi kultúrák, processzusok, rituálék és szimbólumok. Szerk. Mezey Barna. Budapest. Gondolat Kiadó. 2006. 342 oldal. (Bibliotheca Iuridica. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar tudományos kiadványai. Acta Congressuum 14.) 3500 Ft.

A szimbólumok és processzuális jelképek évszázadokon keresztül meghatározó szerepet töltek be a jog életében, a jogi viselkedéskultúrában. A könyv szerkesztője, Mezey Barna szerint: „Napjainkban, amikor a rendszerváltás után visszatértünk a klasszikus polgári jogrendszer szabályaihoz, érdemes visszakanyarodnunk annak szimbólumrendszeréhez is. Az eltelt ötven esztendő nem kedvezett a tradícióknak; a hagyományokat újra kell éleszteni”.

A kötet huszonhárom tanulmánya rendkívül színes képet fest a jogi szimbólumok és ikonográfia világáról – a politikai bűncselekményektől kezdve, a pereken, az ítélezésen, a büntetésen keresztül, a Szent Korona, a címer, a kitüntetések szimbolikus üzenetéig.

Bv. történeti szempontból kiemelendő Davidovics Krisztina dolgozata, amely a halálbüntetés végrehajtásához, a hóhér alakjához kapcsolódó hazai szimbólumrendszert tekinti át. Rendkívül érdekes Mezey Barna tanulmánya, amely azt mutatja be, hogy a tömlőc hogyan vált politikai jelképpé a reformkori Magyarországon. Kabódi Csaba a külföldi szakirodalomra támaszkodó írása nagy ívű történeti áttekintést nyújt a büntetés szimbolikájáról – a szerzőtől megszokott élvezetes eszszéista stílusban.

A kiadvány jelentős hiányt pótol – tanulságos, ahogy a szerkesztő a könyv előszavában áttekinti a téma hazai szakirodalmának „hézagosságát” –, ugyanakkor elősegítheti új jogtörténet-tudományi kutatások létrejöttét is.

Kerezi Klára: Kontroll vagy támogatás: az alternatív szankciók dilemmája. Budapest. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 2006. 303 oldal. 3780 Ft.

A neves kriminológus alapvetően arra keresi a választ nagyszabású művében, hogy az alternatív szankciók az elmúlt évtizedekben bekövetkezett változásai milyen összefüggést mutatnak a büntetőpolitikák alakulásával és a tudományos eredményekkel. A könyv – szűken vett témáján túl – számos izgalmas kérdést vet fel a büntetőpolitika, a bűnözéskontroll vagy akár a büntetés-végrehajtás területéről.

A kötet tartalma kilenc fejezetből épül fel. Az első fejezet a kriminológia és a büntetőpolitika viszonyát elemzi. A második anyag rész a bűnözési félelem fogalmakörét járja körül. A harmadik fejezet az amerikai bűnözéskontroll modelljét írja le – külön kitérve a börtönépesség növekedésére. A következő fejezet – az előző gondolati egységhez szorosan kapcsolódva – a szabadságelvonással nem járó szankciókat mutatja be. Az ötödik fejezet – Amerika után – a közösségi büntetések angliai rendszerét, a hatodik az alternatív szankciók európai helyzetét vázolja fel. (Utóbbi fejezet esetében a börtönépesség problematikájára is kitér a szerző.) A hetedik anyag rész az alternatív szankciók komplex, összefoglaló jellegű elemzését tartalmazza. A nyolcadik fejezet a helyreállító igazságszolgáltatás lehetőségeit vizsgálja. Az utolsó fejezetben összegzéseit és következtetéseit fogalmazza meg a szerző; többször hangsúlyozza azokat a veszélyeket, amelyek az alternatív szankciókat végrehajtó szervezetet fenyegetik.

Túlzás nélkül állíthatjuk: a kiadvány – témájánál fogva, illetve a feldolgozózás módjából, minőségéből következően – az utóbbi évtized legfontosabb hazai kriminológiai munkái közé tartozik.

Kriminológiai tanulmányok 44. Szerk. Virág György. Budapest. Országos Kriminológiai Intézet. 2007. 293 oldal. Ár nélkül.

Az 1962 óta megjelenő kiadványsorozat legújabb darabja – hagyományosan – változatos témákat dolgoz fel, a szokásos módon egy év kutatási anyagaiból ad ízelítőt, példázva az Országos Kriminológiai Intézet munkatársainak sokirányú aktivitását.

A kötetet Finszter Géza tanulmánya nyitja, amely a rendvédelemről szóló alkotmánybíróági határozatok elemzését tartalmazza. Ligeti Miklós dolgozata a kábítószerek és az arra irányuló egyes cselekvések büntetőjogát tekinti át. Mészáros Ádám tanulmánya a büntetőjog „részesség” – mint járulékos felelősségi forma – fogalmának problematikáját dolgozza fel. Parti Katalin tanulmánya a „Tiltott pornográf felvétellel visszaélés az interneten” című kutatás, Fehér Lenkéé a prostitúció körüli elősdi jellegű bűncselekményekkel (üzletszerű kéjteljes elősegítése, kerítés, kitarottság) kapcsolatos kutatás eredményeit mutatja be. Herczog Mária és Gyurkó Szilvia a gyermekkorú bűnelkövetőkkel foglalkozó igazságszolgáltatási és szociális rendszer működését vizsgálják tanulmányukban. Nagy László Tibor a magyarországi futballhuliganizmus kérdéskörének szentelte dolgozatát. Barabás Andrea Tímea tanulmánya a hazai büntetőeljárásban bekövetkező vádelhalasztások számának alakulását elemzi. Kiss Anna dolgozata a sértett eljárásjogi helyzetét – nemzetközi összehasonlításban – tekinti át. Antal Szilvia a büntetések foganatba vételének, megkezdésének szabályozását választotta dolgozata témájául. Windt Szandra az irreguláris migráció megfékezésére tett európai uniós kísérletekről ír a kötetben.

Noha a kötet ezúttal nem tartalmaz a börtönügyhöz szorosan kapcsolható elemzést (még leginkább Antal Szilvia dolgozata érinti a büntetés-végrehajtás feladatkörét), ettől nem kevésbé izgalmas, érdekes.

Ünnepi tanulmányok Máthé Gábor 65. születésnapja tiszteletére. Szerk. Mezey Barna, Révész T. Mihály. Budapest. Gondolat Kiadó. 2006. 684 oldal. (Bibliotheca Iuridica. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar tudományos kiadványai. Libri Amicorum 25.) 3490 Ft.

Máthé Gábor, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánja, a Magyar Jogász Egyesület elnöke – Mezey Barna szavaival élve: magyar a jogtörténet-tudomány emblematikus alakja – 2006. szeptember 6-án volt 65 éves. Jelen kötettel a jogtörténész szakma köszöntötte az ünnepeltet, együttes és feltétlen elismerését fejezve ki annak személyisége és munkássága iránt.

A könyvben található közel negyven tanulmány témáját tekintve rendkívüli változatosságot mutat. Közülük több is tartalmaz büntetés-végrehajtási vonatkozásokat, két írás pedig közvetlenebbül kapcsolható a magyar börtönügy XIX., illetve XX. századi történetéhez.

Mezey Barna „Reformkori börtöntervek Magyarországon” című tanulmánya bemutatja a kor külföldi modelljeit, a börtönügy akkori hazai problémáit, illetve a korszak börtönépítkezéseit. Mint ahogy a szerző rámutat: a tiszta, elméleti alapozású „nyugati” és a praktikus indíttatású hazai törekvések elegyéből alakult ki a reformkor börtönépítészete. Horváth Attila „A büntetőjog története Magyarországon a szovjet típusú szocializmus időszakában, különös tekintettel a koncepciós perekre” című dolgozatában arra törekszik, hogy szintetizálja a korszak büntetőjogáról, illetve büntetés-végrehajtásáról született – immáron tekintélyesnek mondható – szakirodalom legfontosabb eredményeit.

A négy egyetem és a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával létrejött kiadvány jól reprezentálja a hazai jogtörténészek munkásságát.

(Válogatás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Szakkönyvtára legújabb szerzeményeiből)